

Memorandwm Esboniadol i Reoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Cymru) 2021

Mae'r Memorandwm Esboniadol hwn wedi'i baratoi gan Adran yr Economi, Sgiliau a Chyfoeth Naturiol Llywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog/Dirprwy Weinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Cymru) 2021. Rwyf wedi fy modloni bod y manteision yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Lesley Griffiths AC
Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig

2 Mawrth 2021

Cyflwyniad

Mae'r ddogfen hon yn ymwneud â'r Memorandwm Esboniadol (Rhan 1) a'r Aseiad Effaith Rheoleiddiol (Rhan 2).

RHAN 1 – MEMORANDWM ESBONIADOL

1. Disgrifiad

- 1.1 Mae'r Rheoliadau hyn yn darparu ar gyfer trwyddedu unigolion yng Nghymru sy'n rhan o'r broses o werthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes, ac yn ei gwneud yn drosedd i drydydd partion masnachol werthu cŵn a chathod bach o dan 6 mis oed.
- 1.2 Bydd y Rheoliadau hyn yn pennu gweithgareddau at ddibenion adran 13(1) o Ddeddf Lles Anifeiliaid 2006¹ ("Deddf 2006") ac yn galluogi awdurdodau lleol i fod yn awdurdodau trwyddedu. O ganlyniad i'r hyn sydd wedi'i bennu yma, yn amodol ar feini prawf cymhwyso, bydd unrhyw unigolyn sy'n dymuno cyflawni unrhyw o'r gweithgareddau hyn yng Nghymru yn gorfod cael trwydded gan yr awdurdod lleol o dan y Rheoliadau hyn. Mae'r gofynion hyn yn disodli'r gofynion yng Nghymru i gael trwydded o dan Ddeddf Anifeiliaid Anwes 1951².
- 1.3 Bydd unigolyn sy'n cyflawni unrhyw o'r gweithgareddau hyn yng Nghymru heb drwydded o dan y Rheoliadau hyn yn troseddu o dan adran 13(6) o Ddeddf 2006 ac yn agored i gyfnod o hyd at chwe mis yn y carchar, i ddirwy, neu'r ddau. O dan adran 30 o Ddeddf 2006, caiff awdurdodau lleol erlyn am unrhyw drosedd o dan y Ddeddf.
- 1.4 Mae'r Rheoliadau'n nodi sut gall unigolyn wneud cais am drwydded i'r awdurdod lleol ac yn nodi'r materion y mae'n rhaid i awdurdod lleol fod yn fodlon yn eu cylch wrth ystyried rhoi neu adnewyddu trwydded. Mae'n galluogi awdurdod lleol i godi ffioedd i dalu am y costau y mae'n eu talu wrth gyflawni'r swyddogaeth hon ac ystyried cydymffurfriad deiliad trwydded â'r Rheoliadau hyn, yn ogystal â'r gwaith gorfodi a gweinyddu. Mae'n nodi bod yn rhaid i awdurdod lleol ychwanegu amodau trwydded penodol at bob trwydded sy'n cael ei rhoi neu ei hadnewyddu. Mae'n datgan bod yn rhaid i awdurdod lleol benodi arolygydd pan fo'n ystyried bod hynny'n briodol, a hynny at y diben o sicrhau cydymffurfedd ag amodau'r drwydded. Mae'n mynnu bod awdurdod lleol yn ystyried y canllawiau a gyhoeddir gan Weinidogion Cymru wrth gyflawni ei swyddogaethau o dan y Rheoliadau hyn. Mae'n rhoi pwerau i arolygwyr gymryd samplau gan anifeiliaid.

---

¹ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/45/contents>

² <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/14-15/35>

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

2.1 Mae'r fersiwn hon o'r offeryn yn cymryd lle'r fersiwn wreiddiol a osodwyd ar 27 Ionawr 2021 a'i thynnu'n ôl wedyn.

2.2 Roedd camgymeriad yn y fersiwn flaenorol sydd bellach wedi'i gywiro.

2.3 Mae'r fersiwn hon o'r offeryn yn darparu mai dim ond ar y safle lle cafodd ci bach ei fridio y caiff ci bach ei werthu. Mae hyn yn gymwys lle bo'r gwerthiant yn cael ei wneud fel rhan o weithgaredd drwyddedadwy o dan y rheoliadau hyn a'i fod hefyd yn amod ar gyfer eithrio o'r diffiniad o weithgaredd drwyddedadwy y bridwyr sydd wedi'u trwyddedu o dan Reoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014 (2014/3266 (Cy. 333)).

3. Y cefndir deddfwriaethol

3.1 Ar hyn o bryd, mae trydydd parti masnachol sy'n gwerthu anifeiliaid anwes yng Nghymru wedi'u trwyddedu o dan adran 1(1) o Ddeddf Anifeiliaid Anwes 1951. Mae adran 13 o Ddeddf 2006 yn ei gwneud yn bosibl diddymu Deddf Anifeiliaid Anwes 1951 ac yn darparu'r pŵer i wneud rheoliadau ar gyfer trwyddedu neu gofrestru gweithgareddau sy'n cynnwys anifeiliaid.

3.2 Mae Atodlen 1, Rhan 1, paragraff 11 (Ffioedd) yn galluogi rheoliadau i gynnwys darpariaeth ar gyfer ffioedd mewn cysylltiad â chyflawni swyddogaethau'r awdurdod lleol.

3.3 Gweinidogion Cymru yw'r awdurdod cenedlaethol priodol mewn perthynas â Chymru³. Gwneir y Rheoliadau drwy arfer y pwerau a roddir gan adrannau 13(2), (7), (8) a (10) o Rannau 1 a 3 o Atodlen 1 i Ddeddf Anifeiliaid Anwes 2006⁴.

3.4 Yn unol ag adran 13(9) o'r Ddeddf honno, mae Gweinidogion Cymru wedi ymgynghori â'r unigolion hynny sydd yn eu tyb hwy yn cynrychioli buddiannau y mae'r Rheoliadau hyn yn delio â hwy, fel y bo'n briodol yn eu barn hwy.

3.5 Mae'r Rheoliadau hyn yn dilyn gweithdrefn gadarnhaol ddrafft y Senedd.

3.6 Bydd y Rheoliadau yn debyg eu natur i Reoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Lloegr)

---

(3) Diffinnir yr "awdurdod cenedlaethol priodol" yn adran 62(1) o Ddeddf Lles Anifeiliaid 2006 (p. 45). Mae'r swyddogaethau a roddwyd i Gynulliad Cenedlaethol Cymru bellach wedi'u breinio yng Ngweinidogion Cymru yn rhinwedd adran 162 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p. 32), a pharagraffau 30 a 32 o Atodlen 11 i'r Ddeddf hon.

(4) 2006 p. 45.

(Diwygio) 2019⁵ a ddaeth i rym ar 6 Ebrill 2020, gan wahardd trydydd partïon rhag gwerthu cŵn a chathod bach.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

- 4.1 Mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig yn cynnig cyflwyno deddfwriaeth i wahardd trydydd partïon masnachol rhag gwerthu cŵn a chathod bach.
- 4.2 Bydd y cynigion yn newid y trefniadau trwyddedu ar gyfer gwerthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes, sy'n cynnwys gwahardd trydydd partïon masnachol rhag gwerthu cŵn a chathod bach. Mae codi safonau lles cyn uchod â phosibl ledled Cymru yn flaenoriaeth ac un o oblygiadau'r Rheoliadau newydd yw hyrwyddo bridio cyfrifol, a sicrhau bod cŵn a chathod bach yn cael eu bridio mewn amgylchiadau addas. Ni all gwaharddiad ar ei ben ei hun fynd i'r afael â'r holl broblemau sy'n gysylltiedig â masnachu cŵn bach. Bydd y gwaharddiad arfaethedig yn un rhan o'r gwaith sy'n gysylltiedig â chodi'r safonau lles mewn sefydliadau bridio cŵn, sy'n cynnwys mynd i'r afael â'r rhwystrau i orfodi.
- 4.3 Mae gwerthwyr anifeiliaid anwes trwyddedig yn gwerthu cŵn a chathod bach yn fasnachol ac yn gyfreithlon: gall hyn fod yn siop anifeiliaid anwes traddodiadol, yn annedd ddomestig, yn ddelwyr sy'n gweithredu fel broceriaid rhwng bridwyr, neu fridwyr sy'n gwerthu cŵn bach o doreidiau nad ydynt wedi'u bridio eu hunain. Ar hyn o bryd yng Nghymru, rhaid iddynt ddal trwydded o dan Ddeddf Anifeiliaid Anwes 1951.
- 4.4 Bydd Deddf Anifeiliaid Anwes 1951 adran 1(1) (cyfyngiad ar gadw siop anifeiliaid anwes) yn peidio â bod yn effeithiol mewn perthynas â Chymru a chaiff ei disodli gan Reoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Cymru) 2021. Bydd hyn yn darparu ar gyfer trwyddedu personau sy'n ymwneud â Chymru wrth werthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes a'i gwneud yn drosedd i drydydd partïon masnachol werthu cŵn bach a chathod bach o dan 6 mis oed.
- 4.5 Mae pryderon y gall gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon masnachol fod yn gysylltiedig ag amodau lles gwaelach i'r anifeiliaid o gymharu â phrynu'n uniongyrchol gan y bridwr. Mae eu cyflwyno i nifer o amgylcheddau newydd ac anghyfarwydd, a'r tebygolrwydd uwch o orfod gwneud mwy nag un siwrnai, yn gallu cyfrannu at risg uwch o glefyd a diffyg cymdeithasoli a chynefino i'r cŵn a chathod bach.
- 4.6 Mae'r Rheoliadau'n cael eu drafftio fel cam cyntaf tuag at sicrhau bod lles cŵn a chathod bach yng Nghymru, sydd ar hyn o bryd yn cael eu

---

⁵ Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Lloegr) (Diwygio) 2019

bridio â'u gwerthu i drydydd partïon, yn cael ei wella'n sylweddol drwy ddim ond cael eu gwerthu'n uniongyrchol i'r perchennog newydd gan y bridwr. Dylai'r ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â gwerthu anifeiliaid anwes adlewyrchu'r arferion gorau. Mae caniatáu i drydydd partïon masnachol werthu cŵn a chathod bach yn golygu, yn y rhan fwyaf o achosion, na fydd y prynwyr yn gweld y ci neu'r gath fach yn rhyngweithio â'r fam neu'r brodyr a chwiorydd, na'r amodau y maent wedi'u bridio ynddynt.

Hefyd, bydd y Rheoliadau newydd yn:

- Cysoni'r broses drwyddedu â Gweinyddiaethau eraill. Pwrpas hyn yw sicrhau nad oes unrhyw anghysondeb rhwng y Gweinyddiaethau lle bydd rhai bridwyr yn croesi'r ffin o bosibl i osgoi'r ddeddfwriaeth sy'n berthnasol i ranbarth.
- Darparu cyfleoedd yn y dyfodol i gynnwys sefydliadau lles anifeiliaid trwyddedig gan gynnwys, ymysg eraill, stablau ceffylau ac ysgolion marchogaeth.
- Darparu mecanwaith deddfwriaethol ar gyfer newidiadau i Reoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014⁶ yn y dyfodol.

4.7 Bydd y Rheoliadau yn debyg eu natur i Reoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Lloegr) (Diwygio) 2019⁷ a ddaeth i rym ar 6 Ebrill 2020, gan wahardd trydydd partïon rhag gwerthu cŵn a chathod bach. Nid yw Rheoliadau Lloegr yn atal bridwyr yn Lloegr rhag gwerthu cŵn a chathod bach i werthwyr trydydd parti yng Nghymru. Bydd cyflwyno'r ddeddfwriaeth newydd hon yn atal gwerthwyr trydydd parti sy'n bodoli eisoes yng Nghymru rhag gwerthu cŵn a chathod bach. Bydd hefyd yn atal gwerthwyr trydydd parti yn y dyfodol ac yn darparu cyfle i atal bridwyr a broceriaid yn Lloegr rhag parhau i werthu yng Nghymru. Mae'r Alban yn dwyn deddfwriaeth ymlaen ar y mater hwn hefyd.

4.8 Mae Adroddiad 2016 Pwyllgor yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, 'Animal Welfare in England: Domestic Pets'⁸ yn datgan:

"Responsible breeders would never sell through a pet shop licence holder. The process of selling through a third party seller has an unavoidable negative impact upon the welfare of puppies. It also distances the purchaser from the environment in which their puppy was bred. Banning third party sales so that the public bought directly from breeders would bring public scrutiny to bear on breeders, thereby improving the welfare conditions of puppies. It would also bring a positive financial impact to breeders, allowing them to retain money that is currently lost in the supply chain. We acknowledge that

⁶ <https://www.legislation.gov.uk/wsi/2014/3266/contents/made>

⁷ <https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2019/9780111186954>

⁸ <https://publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmenvfru/117/117.pdf>

difficulties of public access, due to a rural location, security issues and diseases, may be challenging for some breeders. On balance, however, we consider it is more important that animal welfare standards are ensured across all breeders. (Paragraff 90)

“We recommend that the Government ban third party sales of dogs. Dogs should only be available from licensed, regulated breeders or approved rehoming.” organisations.” (Paragraff 91)

- 4.9 Yn Lloegr, cafodd deiseb a oedd yn gysylltiedig ag ymgyrch Lucy’s Law dros 100,000 o lofnodion a chafodd ei thrafod yn Senedd y DU ar 21 Mai 2018. Roedd ymgyrch Lucy’s Law yn galw am waharddiad ar unwaith ar werthiant cŵn bach gan siopau anifeiliaid anwes a delwyr trydydd parti masnachol eraill. Roedd yr ymgyrchwyr yn hawlio bod rheoleiddio gwerthiannau trydydd parti masnachol yn aneffeithiol o ran atal niwed, ac felly bod yn rhaid gwahardd.
- 4.10 Gofynnwyd i awdurdodau lleol ledled y DU ymrwmo i egwyddorion Lucy’s Law. Gofynnwyd i awdurdodau lleol ledled y DU ymrwmo i egwyddorion Lucy’s Law a chafwyd cefnogaeth eang gan awdurdodau lleol yng Nghymru.
- 4.11 Ym mis Chwefror 2018, lansiodd DEFRA Gais am Dystiolaeth ar gyfer gwahardd trydydd partiön rhag gwerthu cŵn a chathod bach yn Lloegr. Cafodd dros 300 o ymatebion ac roedd tua 70% o blaid gwaharddiad.
- 4.12 Cafodd ymarfer ymgynghori DEFRA ar wahardd trydydd partiön masnachol rhag gwerthu cŵn a chathod bach 6,854 o ymatebion yn ystod ei bedair wythnos (22 Awst - 19 Medi 2018). Roedd y mwyafrif helaeth o blaid gwaharddiad.
- 4.12 Bron o’r adeg y cyhoeddodd DEFRA ei bod yn bwriadu gwahardd trydydd partiön rhag gwerthu cŵn a chathod bach, mae Aelodau’r Cynulliad/Senedd wedi lloio, deisebu a gofyn dro ar ôl tro i Lywodraeth Cymru pa bryd fyddai Cymru’n cyflwyno gwaharddiad. Rhwng mis Mai 2018 a mis Rhagfyr 2019, cafodd Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig 74 darn o ohebiaeth. Cafodd 63 yn 2020. Mae’r Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig hefyd wedi mynegi cefnogaeth lwyr ar gyfer dwyn y newidiadau deddfwriaethol gofynnol ymlaen.
- 4.14 Cafodd Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy’n Cynnwys Anifeiliaid) (Lloegr) 2018 eu diwygio (Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy’n Cynnwys Anifeiliaid) (Lloegr) (Diwygio) 2019) i gynnwys gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partiön masnachol. Daeth y gwaharddiad i rym ar 6 Ebrill 2020.
- 4.15 Yn ei datganiad llafar ar 19 Mehefin 2018, ymrwymodd Lesley Griffiths, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig, i ymchwilio i

werthiannau trydydd parti yng Nghymru. Lansiodd ymgynghoriad ar effaith gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partiön yn gynnar yn 2019. Cafodd ymgynghoriad terfynol ei gynnal yn 2020.

- 4.16 Mae ymgynghoriadau Llywodraeth Cymru a DEFRA ill dau wedi dangos cefnogaeth eang ar gyfer gwahardd trydydd partiön rhag gwerthu cŵn a chathod bach. Fodd bynnag, yng Nghymru, ystyrir mai dim ond un o'r camau angenrheidiol i wella lles cŵn a chathod mewn safleoedd bridio yw gwaharddiad. Bydd y cyfuniad o reoliadau newydd ar werthu anifeiliaid anwes a phrosiect tair blynedd wedi'i ariannu gan Lywodraeth Cymru i fynd i'r afael â'r rhwystrau i orfodi; rhagor o hyfforddiant; gwell canllawiau; a gwell defnydd o adnoddau mewn awdurdodau lleol i wella'r gwaith o orfodi a chyflawni Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014⁹ yn arwain at welliannau parhaus i safonau lles cŵn bach sy'n cael eu bridio yng Nghymru.
- 4.17 Bydd Deddf Anifeiliaid Anwes 1951 adran 1(1) (cyfyngiad ar gadw siop anifeiliaid anwes) yn peidio â bod yn effeithiol mewn perthynas â Chymru a chaiff ei disodli gan Reoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Cymru) 2021. Bydd hyn yn darparu ar gyfer trwyddedu personau sy'n ymwneud â Chymru wrth werthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes a'i gwneud yn drosedd i drydydd partiön masnachol werthu cŵn bach a chathod bach o dan 6 mis oed.
- 4.18 Nid bwriad polisi y rheoliadau yw ei gwneud hi'n ofynnol i ddeiliaid trwyddedau o dan Reoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014 sy'n gwerthu cŵn y maent wedi'u bridio eu hunain ar y safle feddu ar drwydded o dan y rheoliadau hyn. Mae'r rheoliadau a gafodd eu gosod yn wreiddiol ar 27 Ionawr wedi'u hailosod er mwyn adlewyrchu hyn.
- 4.19 Bydd proses drwyddedu newydd o dan y Rheoliadau yn gwella lles cŵn a chathod bach, a chŵn a chathod sy'n cael eu defnyddio ar gyfer bridio, gan gysoni'r broses drwyddedu â Gweinyddiaethau eraill. Pwrpas hyn yw sicrhau cyn lleied o anghysondebau â phosibl rhwng y Gweinyddiaethau lle bydd rhai bridwyr yn croesi'r ffin o bosibl i osgoi'r ddeddfwriaeth sy'n berthnasol i wlad.
- 4.20 Hefyd, bydd y ddeddfwriaeth newydd hon yn darparu mecanwaith ar gyfer newidiadau i Reoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014 yn y dyfodol, a chyfle i gynnwys sefydliadau lles anifeiliaid trwyddedig eraill yn y dyfodol gan gynnwys, ymysg eraill, stablau ceffylau ac ysgolion marchogaeth.

5. Ymgynghori

Mae manylion gweithgareddau ymgynghori Llywodraeth Cymru ar gael yn Rhan 2 o'r ddogfen hon o dan ystyriaethau'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol.

---

⁹ <https://www.legislation.gov.uk/wsi/2014/3266/contents/made>

RHAN 2 – ASESIAID EFFAITH RHEOLEIDDIOL

Sail resymegol dros ymyrryd a'r effeithiau bwriadedig

- 5.1 Yn 2019, cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus a oedd yn archwilio'r dystiolaeth ynghylch pa bryd dylai'r Llywodraeth ymyrryd mewn safleoedd bridio er mwyn mynd i'r afael â phryderon ynglŷn â lles anifeiliaid. Roedd yr ymatebion i'r ymgynghoriad yn dangos cefnogaeth eang ar gyfer gwahardd trydydd parti rhag gwerthu cŵn a chathod bach.
- 5.2 Ystyrir mai dim ond y cam cyntaf angenrheidiol i wella lles cŵn a chathod, a'u hepil, yw gwaharddiad. Bydd y cyfuniad o Reoliadau newydd ar werthu anifeiliaid anwes a phrosiect tair blynedd wedi'i ariannu gan Lywodraeth Cymru i fynd i'r afael â'r rhwystrau i orfodi; rhagor o hyfforddiant; gwell canllawiau; a gwell defnydd o adnoddau mewn awdurdodau lleol i wella'r gwaith o orfodi a chyflawni'r Rheoliadau Bridio cyfredol yn arwain at welliannau parhaus i safonau lles cŵn bach sy'n cael eu bridio yng Nghymru.
- 5.3 O dan y rheolau cyfredol, mae'n bosibl i rywun werthu cŵn bach a/neu gathod bach yng Nghymru, yng nghwrs busnes, heb fod wedi eu bridio ei hun. Gwerthiant masnachol gan drydydd parti yw enw gwerthiannau o'r fath. Mae Adroddiad 2016 Pwyllgor yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig, 'Animal Welfare in England: Domestic pets' yn tynnu sylw at y problemau sy'n gysylltiedig â gwerthu drwy werthwr trydydd parti, gan wneud sylw ar yr effaith niweidiol anochel ar les cŵn bach a phellter y prynwr oddi wrth yr amgylchedd lle cafodd y ci bach ei fridio. Mae hefyd yn nodi y byddai gwahardd gwerthiannau trydydd parti, er mwyn i'r cyhoedd brynu'n uniongyrchol gan y bridiwr, yn arwain at graffu ar fridwyr ac felly'n gwella amodau lles cŵn bach. Mae cyfiawnhad dros Lywodraeth Cymru yn ymyrryd i godi safonau lles.
- 5.4 Nid oes unrhyw ddarpariaethau penodol yn yr is-ddeddfwriaeth sy'n codi gwariant ar Gronfa Gyfunol Cymru.

6. Opsiynau

Opsiynau

Opsiynau polisi a ystyriwyd, gan gynnwys dewisiadau ar wahân i reoleiddio

Dyma'r opsiynau a ystyriwyd:

1. Gwneud dim (sylfaenol) – Cadw'r status quo, hy busnes fel arfer.

2. Cyflwyno cynllun trwyddedu neu gofrestru a fyddai'n caniatáu i werthwyr trydydd parti masnachol barhau i werthu cŵn a chathod bach yn amodol ar amodau penodol.
3. Cyflwyno gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon masnachol yng Nghymru.

7. Costau a manteision

Opsiwn 1: Busnes fel arfer – caniatáu i werthwyr trydydd parti masnachol barhau i werthu cŵn a chathod bach

- 7.1 Hwn yw'r opsiwn sylfaenol ac felly nid oes unrhyw gostau na manteision ychwanegol yn gysylltiedig â'r opsiwn hwn.
- 7.2 Ni fyddai busnes fel arfer yn cyflawni ymrwymiad Llywodraeth Cymru i sicrhau safonau lles uchel i'r holl anifeiliaid a gedwir yng Nghymru drwy gydol eu hoes.
- 7.3 Er byddai'r dull gweithredu 'gwneud dim' yn niwtral o ran cost i werthwyr trydydd parti masnachol ac yn golygu dim newidiadau i awdurdodau lleol, mae'n glir bod y status quo yn ddull gweithredu annigonol ar gyfer codi a gorfodi safonau lles cŵn a chathod bach sy'n cael eu gwerthu yng Nghymru. Byddai hefyd yn golygu bod Cymru'n debygol o weld cynnydd yn nifer y cŵn a chathod bach sy'n cael eu gwerthu drwy werthwyr trydydd parti yng Nghymru a/neu yn nifer y siopau anifeiliaid anwes sy'n cael eu sefydlu, oherwydd mae'r gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon masnachol a ddaeth i rym yn Lloegr ar 6 Ebrill 2020 yn nodi y gellir gwerthu cŵn a chathod bach i werthwyr trydydd parti yng Nghymru.
- 7.4 Mae'r Alban yn bwriadu cyflwyno deddfwriaeth i wahardd gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon masnachol hefyd, a allai adael Cymru mewn sefyllfa fregus.
- 7.5 Bydd y drefn drwyddedu sy'n bodoli eisoes yn parhau. Caiff trwyddedau eu cyhoeddi/adnewyddu yn flynyddol yn dilyn arolygiad.
- 7.6 I awdurdodau lleol, mae Rheoliad 12 Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Cymru) 2021 yn caniatáu iddynt godi'r ffioedd y maent yn eu credu sy'n angenrheidiol i ystyried cais am drwydded, neu am adnewyddu neu amrywio trwydded, gan gynnwys unrhyw arolygiad sy'n ymwneud â'r ystyriaeth honno ac ar gyfer y broses o roi, adnewyddu neu amrywio trwydded. Hefyd, gellir codi ffioedd am gostau disgwylidig rhesymol ystyried cydymffurfedd deiliad trwydded â'r Rheoliadau a'r amodau trwydded y mae'r deiliad trwydded yn rhwym iddynt mewn amgylchiadau ar wahân

i'r rhai a ddisgrifir yn y Rheoliadau, gan gynnwys unrhyw arolygiad sy'n ymwneud â'r ystyriaeth honno; am gostau disgwylidig rhesymol darparu gwybodaeth i Weinidogion Cymru yn unol â Rheoliad 30; ac am gostau disgwylidig rhesymol gorfodi mewn cysylltiad â gweithgareddau trwyddedadwy perchennog siop anifeiliaid anwes heb drwydded. Er na chaiff y ffioedd fod yn fwy na chostau rhesymol ystyried y pwyntiau a amlinellir yn y paragraff hwn, dylai'r Rheoliadau ganiatáu i unrhyw gamau gorfodi fod yn niwtral o ran cost.

Opsiwn 2: Cyflwyno cynllun trwyddedu neu gofrestru a fyddai'n caniatáu i werthwyr trydydd parti masnachol barhau i werthu cŵn a chathod bach yn amodol ar amodau penodol.

- 7.7 Byddai'r opsiwn hwn yn cael yr un effaith ag Opsiwn 1, 'Gwneud dim'. Byddai'n niwtral o ran cost oherwydd mae deddfwriaeth sy'n bodoli eisoes yn caniatáu i awdurdodau lleol ychwanegu amodau ar gyfer deiliaid trwydded. Nid yw'r opsiwn hwn yn cyflawni'r ymrwymiad i sicrhau safonau lles uchel i'r holl anifeiliaid a gedwir yng Nghymru drwy gydol eu hoes.
- 7.8 Roedd yr ymgyrchwyr dros Lucy's Law yn credu bod rheoleiddio gwerthiannau trydydd parti masnachol yn aneffeithiol o ran atal niwed, ac felly bod yn rhaid gwahardd.
- 7.9 Nid yw'r opsiwn hwn yn cael ei ystyried ymhellach.

Opsiwn 3: Gwahardd gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partion masnachol

- 7.10 Mae'r opsiwn hwn yn cyflawni ymrwymiad Llywodraeth Cymru i sicrhau safonau lles uchel i'r holl anifeiliaid a gedwir yng Nghymru drwy gydol eu hoes.
- 7.11 Mae 115 o siopau anifeiliaid anwes trwyddedig yng Nghymru. Ar hyn o bryd, mae 10 o'r rhain yn dal trwyddedau sy'n caniatáu iddynt werthu cŵn a chathod bach. Mae llawer o broblemau yn gysylltiedig â gwerthiannau trydydd parti masnachol, gan gynnwys amodau lles gwael, trawma cludiant, cael eu gwahanu oddi wrth y fam yn rhy gynnar, diffyg cymdeithasoli, safonau iechyd a hylendid gwael, a diffyg sgrinio meddygol i geist sy'n bridio a chŵn magu. Mae'r holl bethau hyn yn ei gwneud yn bosibl y bydd cŵn bach yn cael clefydau a chyflyrau etifeddol nychus, eu bod yn agored i glefydau sy'n peryglu bywyd, bod ganddynt broblemau o ran ymddygiad, a diffyg cymdeithasoli. Mae'r ymatebion i'r ymgyngoriad ar wahardd gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partion masnachol yn awgrymu cefnogaeth lethol ar gyfer gwaharddiad.

- 7.12 Ystyrir mai dim ond y cam cyntaf angenrheidiol i wella lles cŵn a chathod, a'u hepil, yw gwaharddiad. Bydd y cyfuniad o Reoliadau newydd ar werthu anifeiliaid anwes a phrosiect tair blynedd wedi'i ariannu gan Lywodraeth Cymru i fynd i'r afael â'r rhwystrau i orfodi; rhagor o hyfforddiant; gwell canllawiau; a gwell defnydd o adnoddau mewn awdurdodau lleol i wella'r gwaith o orfodi a chyflawni'r Rheoliadau Bridio cyfredol yn arwain at welliannau parhaus i safonau lles cŵn bach sy'n cael eu bridio yng Nghymru.
- 7.13 Byddai'r Rheoliadau newydd yn diddymu ac yn disodli Deddf Anifeiliaid Anwes 1951, ac yn parhau i ganiatáu i awdurdodau lleol godi'r ffioedd y maent yn eu credu sy'n angenrheidiol i ystyried cais am drwydded, neu am adnewyddu neu amrywio trwydded sy'n caniatáu gwerthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes. Gellir hefyd codi ffioedd am gostau disgwylidig rhesymol ystyried cydymffurfedd deiliad trwydded â'r Rheoliadau ac amodau'r drwydded.

Asesiad o'r effaith ar fusnes

- 7.14 Mewn sawl ffordd, mae'r farchnad cŵn bach yn gymhleth ac mae'r ddealltwriaeth ohoni'n wael. Mae galw uchel am gŵn bach – tua 750,000 o gŵn bach y flwyddyn ar draws y DU, a thua 55,000 yng Nghymru. Mae'r wybodaeth sydd ar gael yn dangos bod gwerthiannau gan werthwyr trydydd parti trwyddedig yn cyfrif am gyfran isel o'r gwerthiannau cŵn bach yn gyffredinol. Mae nifer sylweddol, os nad mwyafrif, o'r cŵn bach hyn yn cael eu bridio gan fridwyr swm isel sy'n gweithredu'n gwbl annibynnol ar ei gilydd ac yn gwerthu o eiddo domestig.
- 7.15 Amcangyfrifir y byddai gwaharddiad yn cynhyrchu cost rhwng £2.0m a £3.6m y flwyddyn i werthwyr trydydd parti masnachol yng Nghymru, oherwydd byddent yn colli'r elw byddent wedi parhau i'w wneud drwy werthiannau trydydd parti yn absenoldeb gwaharddiad. Mae'n debygol y byddai'r gwaharddiad hefyd yn effeithio ar fridwyr sy'n gwerthu drwy werthwyr trydydd parti ar hyn o bryd.
- 7.16 Rydym wedi tybio na fyddai cyfran o'r bridwyr hyn yn gallu parhau i weithredu o ganlyniad i waharddiad ar werthiannau trydydd parti; felly, gallai'r gost uniongyrchol flynyddol iddynt fod rhwng £75,000 a £130,000 drwy golli elw yn y dyfodol. Byddai bridwyr sy'n aros yn y farchnad yn gorfod gwerthu'n uniongyrchol i ddefnyddwyr, yn hytrach na gwerthu drwy werthwyr trydydd parti. Rydym yn rhag-weld y byddai eu helw'n cynyddu oherwydd byddent yn gallu gwerthu eu cŵn a'u cathod bach ar gyfradd y farchnad, yn hytrach na chyfradd ddisgownt. Rydym yn amcangyfrif mantais uniongyrchol flynyddol o rhwng £1.4m a £2.6m i fridwyr.
- 7.17 Yn ogystal â hynny, gallai cyfran marchnad y bridwyr sy'n gadael y farchnad gael ei chymryd gan fridwyr domestig eraill, ac mae'n bosibl y

bydd bridwyr domestig hefyd yn cymryd y gyfran marchnad a oedd arfer bod yn gysylltiedig â chŵn a chathod bach wedi'u mewnfario, a oedd yn cael eu gwerthu gan werthwyr trydydd parti. Mae'r effeithiau hyn wedi cael eu dosbarthu fel manteision anuniongyrchol ac nid oes gwerth ariannol wedi'i bennu iddynt ar hyn o bryd.

Lefel ddisgwyliedig yr effaith ar fusnes

7.18 Mae'r tabl isod yn dangos yr effeithiau disgwyliedig ar fusnesau mewn cysylltiad ag opsiwn 3, o'i gymharu â'r opsiwn sylfaenol (opsiwn 1 – gwneud dim).

Effeithiau disgwyliedig Opsiwn 3 o'i gymharu â'r opsiwn sylfaenol (Opsiw 1 – Gwneud Dim).		
Cost i werthwyr trydydd parti	Ni fyddent yn gallu parhau i werthu cŵn a chathod bach heb eu bridio, felly byddent yn colli'r elw maent yn ei gael drwy werthiannau trydydd parti ar hyn o bryd	Cost flynyddol rhwng £2.0m a £3.6m. (effaith uniongyrchol)
Cost i fridwyr	Mae'n bosibl y bydd rhai bridwyr yn gadael y farchnad os nad ydynt yn gallu parhau i werthu i drydydd parti.	Cost flynyddol rhwng £75,000 a £130,000. (effaith uniongyrchol)
Mantais i fridwyr	Drwy werthu'r anifeiliaid yn uniongyrchol i ddefnyddwyr, mae disgwyl i fridwyr gael refeniw uwch (oherwydd ni fyddant yn rhannu'r elw â thrydydd partiion mwyach).	Mantais flynyddol rhwng £1.4m a £2.6m (effaith uniongyrchol)
Mantais i fridwyr	Mae'n bosibl y bydd rhai bridwyr yn cymryd cyfran marchnad bridwyr eraill sy'n gadael y farchnad, yn ogystal â'r gyfran marchnad a oedd arfer cael ei dal gan anifeiliaid wedi'u mewnfario a oedd yn cael eu gwerthu gan werthwyr trydydd parti.	Mantais flynyddol heb ei mesur (effaith anuniongyrchol)

7.19 Mae cryn dipyn o ansicrwydd ynghylch maint yr effeithiau hyn. Cyfyngedig yw'r data sydd ar gael ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partiion. I fesur yr effeithiau hyn rydym wedi defnyddio tystiolaeth gan nifer o ffynonellau, gan gynnwys tystiolaeth a gasglwyd gan DEFRA drwy Gais am Dystiolaeth – i geisio asesu hyd a lled y fasnach ar hyn o bryd, maint yr effeithiau a nifer y busnesau yr effeithir arnynt, ond mae llawer o fylchau yn y dystiolaeth, yn enwedig ar gyfer cathod bach.

7.20 Roedd yr wybodaeth a ddarparwyd gan yr RSPCA mewn ymateb i Gais DEFRA am Dystiolaeth yn amcangyfrif bod rhwng 40,000 ac 80,000 o

gŵn bach wedi cael eu gwerthu drwy werthwr trydydd parti ym Mhrydain bob blwyddyn (cyn y gwaharddiad yn Lloegr).

7.21 I ddosrannu'r ffigurau hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi defnyddio'r data rhanbarthol diweddaraf a gyhoeddwyd gan Gymdeithas Gweithgynhyrchwyr Bwydydd Anifeiliaid Anwes y DU (UK PFMA)¹⁰ sy'n dangos bod tua 7.4% o boblogaeth cŵn Prydain yn byw yng Nghymru. Yn seiliedig ar hynny, rydym yn amcangyfrif bod rhwng 3,000 a 6,000 o gŵn bach yn cael eu gwerthu drwy werthwr trydydd parti yng Nghymru bob blwyddyn. Mae'r amcangyfrif o nifer y cŵn bach sy'n cael eu gwerthu drwy werthwr trydydd parti yng Nghymru bob blwyddyn yn cael effaith sylweddol ar hyd a lled effaith y Rheoliadau ar werthwyr a bridwyr. Oherwydd yr ansicrwydd ynghylch nifer y gwerthiannau trydydd parti, rydym wedi cynnal dadansoddiad o sensitifrwydd sy'n edrych ar effaith newid y newidyn hwn. Mae'r dadansoddiad o sensitifrwydd ar dudalen 17.

7.22 Mae data gan UK PFMA¹¹ yn dangos bod tua 596,000 o gathod yn byw yng Nghymru yn 2018. Gan bennu mai cyfartaledd oes cath yw tua 14 mlynedd a thybio bod y boblogaeth cathod yn aros yn eithaf sefydlog, mae hyn yn awgrymu y bydd 42,500 o gathod bach yn cael eu gwerthu yng Nghymru bob blwyddyn. Credir bod cyfran y cathod bach sy'n cael eu gwerthu drwy werthwr trydydd parti yn is nag y mae ar gyfer cŵn bach. Heb dystiolaeth gadarn, rydym wedi tybio bod 3% o gathod bach, neu tua 1,300, yn cael eu gwerthu drwy werthwr trydydd parti bob blwyddyn.

7.23 Mae'r adrannau canlynol yn nodi sut mae'r amcangyfrifon o'r costau wedi cael eu cyfrifo.

Cost i werthwyr trydydd parti yng Nghymru (gweler y Dadansoddiad o Sensitifrwydd yn 7.40 hefyd)

7.24 Bydd cost i werthwyr trydydd parti oherwydd mae'r gwaharddiad yn golygu y byddant yn colli'r elw o werthiant unrhyw gŵn neu gathod bach nad ydynt wedi'u bridio.

7.25 Mae gwerth ci bach wedi cynyddu'n sylweddol yn ystod 2020. Mae'r cyfyngiadau symud a gyflwynwyd ar draws y DU i helpu i fynd i'r afael â'r coronafeirws wedi creu cynnydd mawr yn y galw. Mae data o wefan Pets4homes yn awgrymu mai £1,875 oedd pris cyfartalog ci bach yn 2020. Mae hyn yn fwy na dwbl y pris a gofnodwyd ar gyfer y cyfnod cyfatebol yn 2019 (£810).

7.26 Nid yw'n glir a fydd y prisiau uwch yn parhau. Mae brechlynnau Covid-19 yn cael eu cyflwyno bellach a'r gobaith yw na fydd angen yn y dyfodol am gyfyngiadau symud cenedlaethol fel y gwelwyd yn 2020 ac

---

¹⁰ <https://www.pfma.org.uk/dog-population-2018>

¹¹ <https://www.pfma.org.uk/cat-population-2018>

ar ddechrau'r flwyddyn hon. O ganlyniad, mae Llywodraeth Cymru yn rhag-weld y bydd y galw am gŵn bach a'u pris yn dychwelyd i'r lefelau cyn y cyfyngiadau symud (caiff hyn ei ystyried ymhellach yn y dadansoddiad o sensitifrwydd). Felly, mae'r cyfrifiadau canlynol yn sail ar gost gyfartalog ci bach yn 2019, sef £810. Mae defnyddio'r gwerth cyfartalog hwn ar gyfer yr amcangyfrif o nifer y cŵn bach sy'n cael eu gwerthu drwy werthwr trydydd parti yng Nghymru bob blwyddyn yn rhoi amrediad o'r refeniw blynyddol, sef rhwng £2.4m a £4.8m.

- 7.27 Fel y nodir uchod, rydym yn amcangyfrif bod tua 1,300 o gathod bach yn cael eu gwerthu drwy werthwr trydydd parti yng Nghymru bob blwyddyn. Ar sail gwefan Pets4homes, rydym wedi tybio mai £480 yw pris cyfartalog cath fach. Felly, amcangyfrifir mai £0.6m yw'r refeniw a gynhrychir drwy werthiant cathod bach gan drydydd partïon yng Nghymru bob blwyddyn.
- 7.28 At ei gilydd, amcangyfrifir bod y refeniw blynyddol a gynhrychir drwy werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon yng Nghymru rhwng £3.0m a £5.4m.
- 7.29 I amcangyfrif cost y gwaharddiad i werthwyr trydydd parti, mae'n rhaid inni ddeall sut mae'r refeniw o werthiannau trydydd parti yn cael ei rannu rhwng y gwerthwyr a'r bridwyr, a hefyd y costau sy'n cael eu talu gan werthwyr trydydd parti cyn gwerthu. Cyfyngedig yw'r dystiolaeth ar rannu refeniw rhwng gwerthwyr a bridwyr.
- 7.30 Mae adroddiad Canine Action 2016¹² yn datgan bod bridwyr yng Nghymru a ymatebodd i ymgynghoriad trwyddedu Cymru yn 2011 wedi dweud bod tua 60% o werth gwerthiant yn mynd i werthwyr trydydd parti. Roedd adroddiad gan Lywodraeth yr Alban yn 2017¹³ yn cynnwys astudiaeth achos a oedd yn dangos bod gwerthwyr trydydd parti yn y DU a oedd yn gwerthu cŵn bach wedi'u mewnfario o lwerddon yn cael tua 86% o refeniw'r gwerthiant. Mae defnyddio cyfartaledd y ddau adroddiad hyn yn golygu mai 73% yw'r amcangyfrif canolog o gyfran gwerthwyr trydydd parti o'r refeniw. Heb unrhyw dystiolaeth amgen, tybir yr un rhanriad refeniw ar gyfer gwerthiant cathod bach gan drydydd partïon.
- 7.31 Yn seiliedig ar hyn, amcangyfrifir bod cyfran y gwerthwr o refeniw gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon rhwng £2.2m a £4.0m y flwyddyn.
- 7.32 Byddai disgwyl i werthwyr trydydd parti dalu rhywfaint o gostau yn y cyfnod rhwng cael cŵn a chathod bach gan eu bridiwr a'r pwynt gwerthu (er enghraifft ar gyfer bwyd a llety). Yr amcangyfrif o'r costau hyn yw £50 fesul ci bach a £35 fesul cath fath. Gan ystyried y costau hyn, yr

---

12 <https://cariadcampaign.files.wordpress.com/2016/05/licensed-third-party-puppy-vending-in-gb-20164.pdf>

13 <http://www.gov.scot/Publications/2017/11/1736/347297>

amcangyfrif o'r elw y bydd gwerthwyr trydydd parti yn ei golli o ganlyniad i'r gwaharddiad yw rhwng £2.0m a £3.6m y flwyddyn.

Cost i fridwyr

- 7.33 Ni fydd gwaharddiad ar werthiant trydydd parti o reidrwydd yn gorfodi bridwyr sy'n gwerthu drwy drydydd parti ar hyn o bryd allan o fusnes. Mae disgwyl i gyfran uchel o'r bridwyr hyn ddewis parhau i fridio a gwerthu'r cŵn bach a/neu'r cathod bach i ddefnyddwyr yn uniongyrchol. Fodd bynnag, am amrywiaeth o resymau (fel materion yn ymwneud â lleoliad neu ddiogelwch), ni fydd hyn yn opsiwn i'r holl fridwyr. Roedd adroddiad Canine Action 2016 yn ystyried a fyddai lleoliad gwledig yng Nghymru yn rhwystr i werthu uniongyrchol, a chanfu fod 89% o fridwyr a oedd yn gwerthu cŵn bach drwy drydydd parti wedi'u lleoli mewn ardaloedd post lle dylai hi fod yn bosibl gwerthu'n uniongyrchol. Mae'r ffigur hwn yn seiliedig ar fridwyr mewn un ardal wledig yng Nghymru ac nid yw'n ystyried ffactorau ar wahân i leoliad (ee diogelwch). At ddibenion yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn, rydym wedi tybio y bydd 20% o fridwyr sy'n gwerthu drwy drydydd parti ar hyn o bryd yn gorfod gadael y farchnad os cyflwynir gwaharddiad. Mae'r dybiaeth hon yn cael ei hystyried ymhellach yn y dadansoddiad o sensitifrwydd.
- 7.34 Roeddem yn amcangyfrif uchod bod 73% o refeniw gwerthiant cŵn a chathod bach drwy drydydd parti yn mynd i'r gwerthwr, gan adael 27% o'r refeniw i'r bridwyr. Fodd bynnag, ni fydd yr holl gŵn a chathod bach sy'n cael eu gwerthu yng Nghymru drwy werthwr trydydd parti wedi cael eu bridio yng Nghymru, na'r DU hyd yn oed. Mae effaith gwaharddiad ar fridwyr o dramor y tu allan i gwmpas yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn ac felly mae angen addasu'r ffigurau refeniw i adlewyrchu hyn. Canfu adroddiad Canine Action 2016¹⁴ fod tua 12% o siopau anifeiliaid anwes yn mewnfario cŵn bach o dramor. Roedd adroddiadau yn ystod cyfyngiadau symud 2020 o gynnydd yn nifer y cŵn bach sy'n cael eu mewnfario i'r DU ond heb dystiolaeth gadarn o hyn, mae'r ffigur 12% wedi cael ei ddefnyddio. Credir bod nifer y cathod bach sy'n cael eu mewnfario i'r DU i'w gwerthu yn sylweddol is, felly mae ffigur o 2% wedi cael ei ddefnyddio. Felly, amcangyfrifir mai rhwng £0.7m a £1.3m yw refeniw bridwyr yn y DU o werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd parti.
- 7.35 Gan dybio y bydd 20% o fridwyr yn y DU yn gadael y farchnad ac yn colli refeniw o ganlyniad i'r gwaharddiad, rydym yn amcangyfrif colled o rhwng £145,000 a £260,000 mewn refeniw gwerthiant i fridwyr yn y DU. I gyfrifo'r golled mewn elw, mae angen inni ystyried y costau mae'r bridwyr yn eu talu. Heb dystiolaeth amgen, tybir bod elw bridwyr yn 50% o'r refeniw maent yn ei gael drwy werthiannau trydydd parti. Yn seiliedig ar hyn, amcangyfrifir mai rhwng £75,000 a £130,000 yw cost

---

14 <https://cariadcampaing.files.wordpress.com/2016/05/licensed-third-party-puppy-vending-in-gb-20164.pdf>

(colled mewn elw) gwaharddiad ar werthiannau trydydd parti i fridwyr yn y DU. O ystyried bod nifer uchel o fridwyr cŵn bach y DU wedi'u lleoli yng Nghymru, bydd llawer o'r gost hon yn berthnasol i fusnesau yng Nghymru.

7.36 Mae'n anodd gwneud tybiaethau ynghylch pa mor debygol yw hi y bydd bridwyr yng Nghymru yn lleihau eu stoc bridio neu'n rhoi'r gorau i fasnachu'n gyfan gwbl o ganlyniad i waharddiad ar werthiannau trydydd parti. Nid oes ffigurau cyfredol ar sawl ci bach sy'n cael eu gwerthu drwy drydydd parti gan fridwyr yng Nghymru. Mae'n bosibl y byddai'r gwaharddiad ar werthiannau trydydd parti yn Lloegr wedi darparu rhywfaint o wybodaeth am yr effaith ar fridwyr yng Nghymru oni bai am amseriad pandemig Covid-19 a'r cyfyngiadau symud canlyniadol. Yn ystod y cyfnod hwn, roedd gan fridwyr hawl i ddanfon cŵn bach i brynwyr, gan gael gwared ar y posibilrwydd o ddilyn y cyngor sy'n cael ei argymhell, sef mynd i weld y ci bach gyda'i fam. O ganlyniad i'r cynnydd sylweddol yn y galw am gŵn bach yn ystod y cyfnod hwn, a'r prisiau uwch yr oedd pobl yn fodlon eu talu amdanynt, mae'n annhebygol y byddai bridwyr mawr wedi dewis gadael y farchnad oherwydd bod eu llwybr blaenorol i'r farchnad wedi cau.

Manteision i fridwyr

7.37 Er mai cyfyngedig yw'r dystiolaeth ar pam mae bridwyr yn dewis gwerthu drwy werthwyr trydydd parti, rydym yn disgwyl y bydd y rhan fwyaf o fridwyr yn parhau i weithredu a gwerthu eu cŵn a'u cathod bach yn uniongyrchol i ddefnyddwyr, a hynny am bris uwch o bosibl o'i gymharu â'u gwerthu drwy werthwr trydydd parti. Er y byddai disgwyl i'r bridwr orfod talu rhywfaint o gostau ychwanegol drwy werthu'n uniongyrchol i ddefnyddwyr (o gymharu â gwerthu drwy drydydd parti) fel hysbysebu bod yr anifeiliaid ar werth a chostau bwydo ychwanegol, byddai disgwyl i'r pris gwerthu uwch dalu am y costau hyn. Felly, byddai mantais bosibl i fridwyr.

7.38 Rhagwelir y gallai'r elw sy'n mynd i drydydd parti ar hyn o bryd fynd i fridwyr yn lle, pe baent yn dewis aros yn y farchnad. Amcangyfrifir mai rhwng £2.0m a £3.6m yw elw blynyddol gwerthwyr trydydd parti yng Nghymru ar hyn o bryd. Mae addasu hyn i adlewyrchu'r ffaith fod rhai cŵn a chathod bach yn cael eu mewnfario ar hyn o bryd, a'r dybiaeth y byddai 20% o fridwyr yn gadael y farchnad, yn awgrymu mantais bosibl o rhwng £1.4m a £2.6m i'r bridwyr yn y DU sy'n weddill. Eto, disgwylir i lawer o'r fantais hon fod yn berthnasol i Gymru.

Manteision anuniongyrchol i fridwyr

7.39 Mae'n bosibl y bydd rhai bridwyr yn cymryd cyfran marchnad bridwyr eraill sy'n gadael y farchnad, yn ogystal â'r gyfran marchnad a oedd arfer cael ei dal gan anifeiliaid wedi'u mewnfario a oedd yn cael eu gwerthu gan werthwyr trydydd parti. Mae'r manteision hyn wedi cael eu

dosbarthu fel rhai anuniongyrchol ac nid oes gwerth ariannol wedi'i bennu iddynt eto.

Dadansoddiad o sensitifwydd a gynhaliwyd gan Economegydd Llywodraeth Cymru

7.40 Mae nifer o feysydd o ansicrwydd yn y dadansoddiad uchod sydd wedi golygu ein bod wedi gorfod gwneud tybiaethau eithaf eang er mwyn amcangyfrif effaith gwahardd trydydd partïon rhag gwerthu cŵn a chathod bach ar werthwyr ac ar fridwyr. Mae'r dadansoddiad o sensitifwydd canlynol yn edrych ar effaith newid rhai o'r tybiaethau allweddol ar brif ganlyniadau'r dadansoddiad. Ym mhob achos, dim ond un dybiaeth sy'n cael ei newid ar y tro. Mae'r dadansoddiad o sensitifwydd yn canolbwyntio ar y tybiaethau ynghylch gwerthiant cŵn bach gan drydydd partïon, gan fod y rhain yn cael mwy o effaith ar y canlyniadau na'r tybiaethau ynghylch gwerthu cathod bach.

Nifer y cŵn bach sy'n cael eu gwerthu drwy drydydd parti yng Nghymru

7.41 Mae'r cyfrifiadau yn yr Aseiad Effaith Rheoleiddiol yn seiliedig ar adroddiad gan yr RSPCA sy'n awgrymu bod rhwng 40,000 ac 80,000 o gŵn bach wedi cael eu gwerthu drwy werthwr trydydd parti bob blwyddyn ym Mhrydain, cyn cyflwyno'r gwaharddiad ar werthiannau trydydd parti yn Lloegr. Ceir amcangyfrif o'r gwerthiannau trydydd parti yng Nghymru drwy drosrannu'r ffigur hwn ar gyfer Prydain yn ôl cyfran Cymru o'r boblogaeth cŵn, fel y ceir o'r data gan UK PFMA (7.4%).

7.42 Gwerthwyr trydydd parti masnachol yw'r rhai sy'n werthwyr anifeiliaid anwes trwyddedig. Fodd bynnag, cymharol isel yw nifer y siopau anifeiliaid anwes yng Nghymru sydd wedi'u trwyddedu i werthu cŵn a chathod bach ac yn wahanol i Loegr (cyn y gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon), nid oes 'archfarchnadoedd' anifeiliaid anwes sy'n gwerthu cŵn a chathod bach yng Nghymru. Felly, ceir awgrym y byddai dosrannu'r amcangyfrif o werthiannau trydydd parti ym Mhrydain yn ôl maint y boblogaeth cŵn yn goramcangyfrif nifer y gwerthiannau trydydd parti yng Nghymru.

7.43 Pe baem yn tybio bod rhwng 2% a 5% o'r amcangyfrif o werthiannau cŵn bach gan drydydd partïon ym Mhrydain bob blwyddyn yn digwydd yng Nghymru, byddai hyn yn cyfateb i rhwng 800 a 4,000 o gŵn bach yn cael eu gwerthu drwy'r llwybr hwn yng Nghymru bob blwyddyn. Byddai cynnwys y ffigurau hyn yn y dadansoddiad yn lleihau'r amcangyfrif o'r golled mewn elw i werthwyr trydydd parti yn dilyn gwaharddiad i rhwng £0.8m a £2.6m y flwyddyn. Yn yr un modd, yn ôl yr amcangyfrifon, byddai'r lleihad yn yr elw blynyddol i'r bridwyr hynny sy'n dewis gadael y farchnad yn disgyn i rhwng £30,000 a £95,000 a byddai'r cynnydd posibl mewn elw blynyddol i'r bridwyr hynny sy'n aros

ac yn gwerthu'n uniongyrchol i gwsmeriaid (yn lle defnyddio gwerthwr trydydd parti) yn disgyn i rhwng £0.6m ac £1.8m.

Ymateb bridwyr yn dilyn gwaharddiad ar werthiannau trydydd parti ar sail y DU

- 7.44 Maes arall o ansicrwydd yn y dadansoddiad yw sut bydd bridwyr domestig yn ymateb i'r gwaharddiad ar werthiannau trydydd parti. Yn y dadansoddiad, tybir (am resymau sy'n ymwneud â lleoliad a diogelwch, ac ati) y bydd 20% o fridwyr yn dewis rhoi'r gorau i fridio cŵn a chathod bach yn hytrach na gwerthu'n uniongyrchol i gwsmeriaid. Fodd bynnag, ceir awgrym bod hwn yn goramcangyfrif yr effaith debygol ac mae tystiolaeth yn dod i'r amlwg sy'n awgrymu nad oes unrhyw fridiwr yng Nghymru wedi rhoi'r gorau i weithredu yn dilyn y gwaharddiad ar werthiannau trydydd parti yn Lloegr (ond, fel y nodir uchod, mae'n bosibl bod y pandemig a'r cyfyngiadau symud yn camlunio marchnadoedd ar hyn o bryd).
- 7.45 Gan ei bod yn flwyddyn ers dwyn Rheoliadau Lloegr ymlaen, pe bai canran y bridwyr y tybir y byddant yn gadael y farchnad yn cael ei leihau i 10%, mae'r amcangyfrif o'r lleihad mewn elw blynyddol i'r bridwyr hynny sy'n gadael y farchnad yn disgyn i rhwng £35,000 a £65,000. Yn yr un modd, mae'r cynnydd posibl mewn elw blynyddol i fridwyr yn y DU (os yw'r bridwyr sy'n weddill yn gallu cipio'r elw a wnaed yn flaenorol gan werthwyr trydydd parti) yn codi i rhwng £1.6m a £2.9m.
- 7.46 Pe na bai unrhyw fridwyr yn gadael y farchnad, byddai'r cynnydd posibl yn yr amcangyfrif o elw blynyddol bridwyr yn y DU yn codi i rhwng £1.8m a £3.2m. Mae'n dilyn, gan nad oes unrhyw fridwyr yn gadael y farchnad, sero yw'r lleihad yn elw bridwyr yn y senario hon.

Pris cyfartalog ci bach

- 7.47 Fel y nodir uchod, mae'r dadansoddiad yn seiliedig ar bris cyfartalog ci bach yn 2019 (£810) yn hytrach na phris cyfartalog 2020 (£1,875). Y rheswm am hyn yw bod y pandemig a'r cyfyngiadau symud wedi arwain at gynnydd sylweddol yn y galw am gŵn bach yn 2020 a'u pris, ac nid ydym yn credu bod pris cyfartalog 2020 yn cynrychioli'r pris cyfartalog tebygol yn y dyfodol.
- 7.48 Fodd bynnag, pe baem yn tybio bod y prisiau uchel ar hyn o bryd yn parhau ac yn cynnwys £1,875 fel pris cyfartalog ci bach yn y cyfrifiadau, byddai'r amcangyfrif o'r golled mewn incwm i werthwyr trydydd parti yn dilyn gwaharddiad rhwng £4.3m ac £8.2m y flwyddyn. Byddai'r golled mewn elw i'r bridwyr hynny yn y DU sy'n gadael y farchnad (gan dybio bod 20%) yn gadael rhwng £145,000 a £280,000 y flwyddyn. Yn ôl yr amcangyfrif, byddai'r cynnydd mewn elw blynyddol i'r bridwyr hynny yn y DU sy'n aros yn y farchnad rhwng £3.1m a £5.8m.

Effeithiau ehangach

Effaith ar Lywodraeth Cymru

- 7.49 Mae rhannau o'r cyhoedd yng Nghymru a nifer o sefydliadau trydydd sector wedi bod yn lloŷo dros wahardd yr ymarfer hwn ac mae Llywodraeth Cymru, am nifer o flynyddoedd, wedi cael gohebiaeth reolaidd yn adlewyrchu hynny. Hyd yma, mae swyddogion Llywodraeth Cymru wedi ymateb i 63 o lythyrau eleni, ac wedi darparu nifer o ddogfennau briffio ar gyfer Cwestiynau'r Cynulliad a Chwestiynau Ysgrifenedig. Roedd Lesley Griffiths AS, Ysgrifennydd y Cabinet dros Ynni, Cynllunio a Materion Gwledig bryd hynny, wedi ymgynghori ar wahardd gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon a chyhoeddodd ei bwriad i edrych ar gyfleoedd i ddwyn deddfwriaeth ymlaen er mwyn gwahardd gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon yng Nghymru ym mis Mehefin 2018, gan ymgynghori wedyn ar Reoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Cymru) 2021 yn nes ymlaen y flwyddyn honno.
- 7.50 Mae ymateb i ohebiaeth yn gallu cymryd amser. Mae pob ymateb, ar gyfartaledd, yn cymryd hanner diwrnod o amser Swyddog Gweithredol neu Swyddog Gweithredol Uwch, ar gyfradd ddyddiol o £135 neu £175 yn y drefn honno. Gan dybio rhaniad 50/50 rhwng Swyddogion Gweithredol a Swyddogion Gweithredol Uwch, mae ymateb i ohebiaeth ar y pwnc hwn wedi costio rhwng £9,200 a £12,000 i Lywodraeth Cymru dros y tair blynedd ddiwethaf. Mae disgwyl i ohebiaeth ar y pwnc hwn leihau'n sylweddol os bydd gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon yn cael ei wahardd. Ni ellir diystyru'r posibilrwydd o gynnydd yn yr ohebiaeth gan y rhai sy'n gwrthwynebu gwaharddiad, neu gan y rhai sy'n galw am ymestyn y gwaharddiad i rywogaethau eraill, ond nid yw'n debygol y byddai hynny i'r un graddau o bell ffordd. Felly mae'r costau sy'n gysylltiedig â hyn yn anhysbys.
- 7.51 Bydd cost weithredu fach i Lywodraeth Cymru ar gyfer cynhyrchu canllawiau ar Reoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Cymru) 2021. Mae disgwyl i'r gwaith o gynhyrchu canllawiau, ar sail amcangyfrif o 5,000 o eiriau, gan gynnwys ymgysylltu â rhanddeiliaid i wneud yn siŵr eu bod yn addas i'r diben, gymryd tua phedair wythnos dros gyfnod o dri mis o amser Swyddog Gweithredol Uwch, a fydd yn costio £3,500. Bydd y canllawiau ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg. Byddai'r gwaith cyfieithu a dylunio yn cymryd hyd at bythefnos. Byddai'r gwaith cyfieithu yn cymryd tua wythnos o amser Swyddog Gweithredol Uwch, a fydd yn costio £900. Byddai'r gwaith dylunio yn cymryd tua wythnos o amser Swyddog Gweithredol, a fydd yn costio £700. Byddai'r canllawiau'n cael eu cyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru ac yn cael eu rhannu'n electronig ag awdurdodau lleol. Ni fyddai costau argraffu a dosbarthu. Byddai'r holl gostau sy'n gysylltiedig â chynhyrchu canllawiau yn codi

yn 2020-21. Tua £5,100 fyddai cyfanswm y gost o gynhyrchu canllawiau.

7.52 Llywodraeth Cymru fydd yn talu'r costau o gyfathrebu gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partion masnachol hefyd. Bydd hyn yn cynnwys tynnu sylw cyhoeddi'r newid i'r busnesau yr effeithir arnynt, cyhoeddi Hysbysiadau i'r Wasg a defnyddio cyfrifon cyfryngau cymdeithasol Llywodraeth Cymru. Disgwylir i hyn gymryd dim mwy na'r hyn sydd gyfwerth ag wythnos o amser Swyddog Gweithredol Uwch, a fydd yn costio £900.

Effaith ar y System Gyfiawnder

7.53 Roedd Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Cynnwys Anifeiliaid) (Lloegr) (Diwygio) 2019 yn sefydlu gwerthu cŵn a chathod bach fel trosedd.

7.54 Mae'r Rheoliadau'n cyflwyno cynllun trwyddedu newydd ac o ganlyniad yn darparu ffordd newydd o ddal pobl i gyfrif pan fyddant yn gwerthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes yng Nghymru.

7.55 Nid yw'r Rheoliadau'n darparu ar gyfer newid ym mhroses y Llys neu Dribiwnlysoedd, ond mae'n bosibl y bydd cynnydd bach iawn yn nifer y ceisiadau i'r Llys os bydd angen cymryd camau yn erbyn unigolion. Gan fod hwn yn gynllun trwyddedu newydd, nid yw'n bosibl pennu'r union effaith ar y system gyfiawnder ond rydym yn rhag-weld y bydd yn eithaf isel oherwydd ar hyn o bryd, dim ond 10 gwerthwr trydydd parti trwyddedig yng Nghymru sydd â hawl i werthu cŵn a chathod bach.

Effaith ar Awdurdodau Lleol

7.56 Bydd awdurdodau lleol yn gyfrifol am orfodi'r Rheoliadau, fel y maent am orfodi Deddf Anifeiliaid Anwes 1951. O dan adran 30 o Ddeddf 2006, caiff awdurdodau lleol erlyn am unrhyw drosedd o dan y Ddeddf.

7.57 Mae'n rhaid i werthwyr trydydd parti masnachol eisoes wneud cais am drwydded ac maent yn destun arolygiadau parhaus. Felly, nid oes disgwyl y bydd costau ychwanegol. Fodd bynnag, bydd gan awdurdodau lleol gyfle i ganiatáu ar gyfer costau disgwylidiedig cofrestru, arolygu a gorfodi drwy godi ffi am gyhoeddi trwydded (rheoliad 14).

7.58 Ni chaiff y ffi a godir am ystyried cais am roi, adnewyddu neu amrywio trwydded, ac am unrhyw arolygiad sy'n ymwneud â'r ystyriaeth honno, fod yn fwy na chostau rhesymol yr ystyriaeth honno a'r arolygiad cysylltiedig.

7.59 Mae'r ffioedd trwydded ar draws y 22 o awdurdodau lleol yng Nghymru yn amrywio'n sylweddol o ganlyniad i amgylchiadau unigol pob

awdurdod. Pe bai'r 10 o werthwyr trydydd parti sy'n bodoli eisoes yn rhoi'r gorau i fasnachu, byddai'r golled mewn incwm o ffioedd trwydded yn fach iawn.

Manteision

- 7.60 Ar hyn o bryd, mae gwerthwyr anifeiliaid anwes trwyddedig yn gwerthu cŵn a chathod bach yn fasnachol ac yn gyfreithlon: gall hyn fod yn siop anifeiliaid anwes traddodiadol, yn ddelwyr sy'n gweithredu fel y rhai yn y canol rhwng bridwyr, neu fridwyr sy'n gwerthu cŵn bach o doreidiau nad ydynt wedi'u bridio eu hunain. Ar hyn o bryd yng Nghymru, rhaid iddynt ddal trwydded o dan Ddeddf Anifeiliaid Anwes 1951.
- 7.61 Mae pryderon y gall gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon masnachol fod yn gysylltiedig ag amodau lles gwaelach i'r anifeiliaid o gymharu â phrynu'n uniongyrchol gan y bridiwr. Er enghraifft, mae eu cyflwyno i nifer o amgylcheddau newydd ac anghyfarwydd, a'r tebygolrwydd uwch o orfod gwneud mwy nag un siwrnai, yn gallu cyfrannu at risg uwch o glefyd a diffyg cymdeithasoli a chynefino i'r cŵn a chathod bach.
- 7.62 Y Rheoliadau yw'r cam cyntaf tuag at sicrhau bod lles cŵn a chathod bach yng Nghymru, sydd ar hyn o bryd yn cael eu bridio â'u gwerthu i drydydd partïon, yn cael ei wella'n sylweddol drwy ddim ond cael eu gwerthu'n uniongyrchol i'r perchennog newydd gan y bridiwr. Dylai'r ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â gwerthu anifeiliaid anwes adlewyrchu'r arferion gorau. Mae caniatáu i drydydd partïon masnachol werthu cŵn a chathod bach yn golygu, yn y rhan fwyaf o achosion, na fydd y prynwyr yn gweld y ci neu'r gath fach yn rhyngweithio â'r fam neu'r brodyr a chwirydd. Byddai'r gwaharddiad yn:
- Helpu prynwyr i wneud penderfyniadau prynu cyfrifol yn seiliedig ar weld y ci neu'r gath fach gyda'r fam a gweld o dan ba amodau y mae wedi'i fridio.
  - Gwella lles cŵn a chathod bach a chŵn a chathod sy'n cael eu defnyddio i fridio a lleihau gwerthiant cŵn bach sydd heb eu bridio i'r safonau lles cydnabyddedig yng Nghymru.
  - Annog sefydliadau trwyddedig bridio cŵn i wella lles drwy sicrhau tryloywder, atebolrwydd a thâl priodol i fridwyr.
  - Cysoni'r broses drwyddedu â Gweinyddiaethau eraill. Pwrpas hyn yw sicrhau nad oes unrhyw anghysondeb rhwng y Gweinyddiaethau lle bydd rhai bridwyr yn croesi'r ffin o bosibl i osgoi'r ddeddfwriaeth sy'n berthnasol i ranbarth.
  - Darparu mecanwaith deddfwriaethol ar gyfer newidiadau i Reoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014 yn y dyfodol a fydd yn cysoni'r broses drwyddedu'n agosach â'r Gweinyddiaethau eraill.
  - Darparu cyfleoedd yn y dyfodol i gynnwys sefydliadau lles anifeiliaid trwyddedig gan gynnwys, ymysg eraill, stablau ceffylau ac ysgolion marchogaeth.

- 7.63 Mae'r cynnig i wahardd trydydd partion masnachol rhag gwerthu cŵn a chathod bach wedi cael ei groesawu a'i gefnogi'n dda gan y cyhoedd a sefydliadau iechyd a lles anifeiliaid.
- 7.64 Roedd ymgyrch Lucy's Law yn Lloegr yn galw am waharddiad ar unwaith ar werthiant cŵn bach gan siopau anifeiliaid anwes a delwyr trydydd parti masnachol eraill. Roedd Lucy yn Sbaengi Siarl ac yn ast bridio mewn cyflwr gwael iawn. Cafodd Lucy ei hachub a'i mabwysiadu yn 2013 a daeth yn fasgot ar gyfer ymgyrch yn erbyn ffermydd cŵn bach. Bu farw Lucy ym mis Rhagfyr 2016 a chafodd Cyfraith Lucy ei henwi er anrhydedd iddi.
- 7.65 Cafodd y ddeiseb a oedd yn gysylltiedig â'r ymgyrch dros 100,000 o lofnodion a chafodd ei thrafod yn Senedd y DU ar 21 Mai 2018. Roedd yn galw am waharddiad ar unwaith ar werthiant cŵn bach gan siopau anifeiliaid anwes a gwerthwyr trydydd parti masnachol eraill. Daeth y gwaharddiad i rym ar 6 Ebrill 2020.
- 7.66 Gofynnwyd i awdurdodau lleol ledled y DU ymrwymo i egwyddorion Lucy's Law a chafwyd cefnogaeth eang gan Awdurdodau Lleol yng Nghymru.
- 7.67 Mae ymgynghoriadau Llywodraeth Cymru yn 2019 a 2020 wedi dangos cefnogaeth eang i'r gwaharddiad. Fodd bynnag, ystyrir hyn fel dim ond y cam cyntaf angenrheidiol i wella lles cŵn a chathod a chŵn a chathod bach. Bydd y cyfuniad o reoliadau newydd ar werthu anifeiliaid anwes a phrosiect tair blynedd wedi'i ariannu gan Lywodraeth Cymru i fynd i'r afael â'r rhwystrau i orfodi; rhagor o hyfforddiant; gwell canllawiau; a gwell defnydd o adnoddau mewn awdurdodau lleol i wella'r gwaith o orfodi a chyflawni'r Rheoliadau Bridio cyfredol yn arwain at welliannau parhaus i safonau lles cŵn bach sy'n cael eu bridio yng Nghymru.
- 7.68 Bydd dal croeso i siopau anifeiliaid anwes yng Nghymru, ar yr amod nad ydynt yn gwerthu cŵn a chathod bach drwy drydydd parti. Ar ôl cyfnod pontio, dylai'r 10 siop anifeiliaid anwes y mae'r gwaharddiad hwn yn effeithio arnynt allu parhau i fasnachu'n llwyddiannus. Mae'r nifer fach a gostyngol o siopau anifeiliaid anwes sy'n dal trwyddedau yn caniatáu iddynt werthu cŵn a chathod bach yn awgrymu nad yw eu presenoldeb yn ffactor pwysig o ran penderfynu pa mor boblogaidd yw'r galw am gŵn a chathod bach ymysg bridwyr.
- 7.69 Yn amlwg, bydd gwahardd trydydd partion masnachol rhag gwerthu cŵn a chathod bach yn effeithio ar fodel gweithredu bridwyr, er y byddai amharu ar y model hwn yn ddymunol. Ar gyfer sefydliadau mawr sy'n fwy masnachol, gall y gwaharddiad effeithio ar ba mor gyflym gallant werthu eu cŵn bach. Er y gall gwerthwr trydydd parti gasglu torllwythi o gŵn bach i'w hail-werthu, bydd mwyafrif helaeth o'r cyhoedd sy'n prynu cŵn bach ond yn prynu un ar y tro. Mae hyn yn debygol o arwain at ddeiliad y drwydded (staff) yn gorfod treulio mwy o amser yn gwerthu

cŵn bach, a gall hyn leihau'r amser sydd ganddynt i ofalu am y cŵn a'r cŵn bach eraill yn y sefydliad. Os bydd gwaharddiad yn dod i rym, bydd cyfnod pontio yn cael ei ddarparu i ddeiliaid trwyddedau addasu eu gweithdrefnau gweithredu er mwyn mynd i'r afael â hyn, ar y cyd â'u hawdurdod trwyddedu.

- 7.70 Mae'r ffordd rydym yn trin anifeiliaid yn adlewyrchiad pwysig o werthoedd ein cymdeithas. Mae'n fwyfwy anodd cyfiawnhau bridio cŵn a chathod bach, eu tynnu oddi wrth eu mam yn ifanc a'u cadw mewn amodau gwael. Mae'r ymatebion i'r ymgynghoriad ar wahardd gwerthiannau gan drydydd partïon masnachol yn awgrymu bod cefnogaeth lethol ar gyfer gwaharddiad. Bydd gwaharddiad yn helpu i annog agweddau parchus a chyfrifol, yn enwedig agweddau plant a phobl ifanc at bob rhywogaeth. Bydd hefyd yn helpu i wella syniadau pobl am siopau anifeiliaid anwes a sut mae cŵn a chathod bach yn cael eu bridio.
- 7.71 Bydd angen i fridwyr sydd ar hyn o bryd yn gwerthu cŵn bach drwy drydydd partïon wella 'llawr eu siop', gan y bydd rhywun sy'n chwilio am eu hanifail anwes nesaf yn poeni mwy am safonau sefydliad y bridiwr a sut mae'n cael ei gynnal a'i chadw o'i gymharu â gwerthwyr trydydd parti.
- 7.72 Fodd bynnag, gan fod y cwestiwn ar gyfer bridwyr trwyddedig yn unig, mae'n rhaid i ni gymryd yn ganiataol na ddylai'r bridwyr hyn orfod poeni am y cyhoedd yn prynu'r cŵn bach yn uniongyrchol o'u sefydliadau. Rydym yn gwybod y bydd y cyhoedd sy'n prynu cŵn bach yn teithio cryn bellter i'w prynu. Felly, ni fydd bridiwr sydd ag enw da yn cael trafferth gwerthu ei gŵn bach yn uniongyrchol o'i sefydliad bridio. Bydd y gostyngiad yn nifer y cŵn bach sy'n cael eu gwerthu yn cael ei wrthbwyso gan y cynnydd mewn prisiau gwerthu, gan fod gwerthwr trydydd parti yn cael rhan fawr o bris gwerthu'r ci bach yn y pen draw er mwyn talu ei gostau a chynhyrchu ei refeniw ei hun.
- 7.73 Bydd cŵn bach sy'n cael eu magu'n iawn yn ystod yr wythnosau cynnar yn llawer iawn fwy tebygol o dyfu i fod yn gŵn hyderus a digynnwrf sy'n fwy agored i ddysgu pethau newydd a byddant yn llai tebygol o ymateb yn ofnus neu'n ymosodol i bethau newydd - yn fyr, maent yn fwy tebygol o fod yn gŵn teulu da.
- 7.74 Mae cyfnod cymdeithasoli cŵn bach, sy'n para nes eu bod yn 12 wythnos oed, yn hanfodol gan eu bod yn dysgu'n gyflym yn ystod y cyfnod hwn. Yn anffodus, os na fydd ci bach yn dod i gysylltiad â digon o brofiadau, pobl, anifeiliaid eraill a synau yn ystod y cyfnod hwn, bydd yn gi ofnus am byth a gallai arwain at broblemau ymosod.
- 7.75 Dylai cathod bach ddechrau cymdeithasu pan maent rhwng 3 a 4 wythnos oed. Mae cathod bach yn datblygu orau pan fyddant wedi dysgu popeth erbyn 9 wythnos oed, mae'n well dysgu pethau iddynt yn gynnar. Yn ddelfrydol, profiadau cadarnhaol sydd ddim yn fygythiol

gyda nifer o anifeiliaid o'r un rhywogaeth a rhywogaethau eraill, pobl, sbardunau a phrofiadau bywyd cyffredin i anifeiliaid anwes, fel cael eu gafael a theithio. Dylid parhau i atgyfnerthu rhyngweithio cymdeithasol drwy gydol bywyd yr anifail yn ôl yr angen er mwyn cefnogi natur dda a hyrwyddo llesiant yr anifail.

7.76 Mae cŵn bach sy'n cael eu gwerthu drwy werthwyr trydydd parti masnachol yn agored i nifer o ddigwyddiadau heriol sy'n achosi straen iddynt yn ystod cyfnodau sy'n allweddol i'w datblygiad ac mae hyn yn debygol o gael effaith niweidiol ar eu hymddygiad, eu hiechyd a'u lles. Mae'r digwyddiadau hyn yn cynnwys:

- Y posibilrwydd o wahanu cŵn bach oddi wrth eu mamau a'u cydanedigion yn gynnar neu'n gyflym cyn iddynt droi'n 7-8 wythnos oed. Mae hyn yn tarfu ar y broses naturiol o ddiwyfynu ac mae'n gallu achosi straen gronig neu straen ddifrifol.
- Y tebygolrwydd o sawl siwrnai, yn enwedig i'r cŵn bach hynny sy'n cael eu mewnfario o lwerddon a'r Cyfandir ee o'r bridwr i'r man gwerthu i'r prynwr neu o'r bridwr i'r deliwr i'r man gwerthu i'r prynwr. Mae astudiaethau sydd wedi mesur sut mae teithio'n effeithio ar les cŵn wedi dangos ei fod yn achosi straen ac mae nifer o ffactorau'n debygol o gyfrannu at y straen hwn, gan gynnwys sut maent yn cael eu trin, mewn beth maent yn teithio, awyru a thymheredd, dull gyrru, a oes ganddynt fynediad at fwyd a dŵr a chyfleoedd i wneud ymarfer corff.
- Cael eu cyflwyno i bobl ac amgylcheddau newydd ac anghyfarwydd, gan gynnwys cerbydau, llety'r deliwr mewn rhai achosion, y man gwerthu a chartref y prynwr a fydd yn debygol o arwain at ymddygiad sy'n gysylltiedig ag ofn.
- Gall cyflwyno a chymysgu anifeiliaid ifanc ac anghyfarwydd beri risg o glefyd, yn arbennig yn adeiladau gwerthwyr sy'n bridio'u cŵn eu hunain hefyd. Gan fod rhai cŵn bach yn cael eu gwahanu oddi wrth eu mam a'u cydanedigion cyn 7 i 8 wythnos ac fel arfer yn cael eu brechu yn wyth ac yn ddeg wythnos oed, mae'n debygol iawn na fyddant wedi'u diogelu rhag clefydau gan gynnwys parfofeirws y cŵn a chlefyd y cŵn.

7.77 Mae digon o dystiolaeth i awgrymu bod anifeiliaid anwes yn gwneud ffrindiau da i blant o bob oed, yn enwedig helpu i leihau problemau iechyd meddwl a gorbryder. Er enghraifft, yn 2019, cafodd Ysgol Uwchradd Esgob Llandaf¹⁵, Caerdydd labradôr bach du yn barhaol ar gyfer yr ysgol. Mae'r 'ci llesiant' yn lleihau gorbryder y plant ac yn helpu 'plant gyda'u hiechyd meddwl'. Mae tystiolaeth i awgrymu bod plant ag anabledau, gan gynnwys plant awtistig, yn wirioneddol mwynhau anwesu anifeiliaid. Mae anifeiliaid anwes yn gallu cynnig therapi a chymorth bob dydd hefyd.

---

15 <https://www.itv.com/news/wales/2019-07-15/meet-georgie-the-therapy-dog-whos-delighting-pupils-at-a-welsh-high-school>

7.78 Mae prif gasgliadau'r ymchwil a gynhaliwyd gan y Tîm Awtistiaeth Cenedlaethol¹⁶ yn awgrymu bod y teulu cyfan, nid dim ond y plentyn awtistig, yn elwa o gael ci yn eu tŷ. Yn aml, mae'n gallu lleihau straen, annog cymdeithasu a chreu arferion iach, fel mynd allan am dro ddwywaith y dydd. Fodd bynnag, mae'n amlwg bod diffyg ymchwil wyddonol i'r maes yma ac mae llawer o'r canfyddiadau'n seiliedig ar dystiolaeth anecdotaidd.

7.79 Yn 2010, 'derbyniodd Dogs for the Disabled grant ymchwil gan y Gronfa Loteri Fawr i ymchwilio i sut yn union gall cŵn anwes helpu a gwella llesiant a datblygiad' plant awtistig a'u teuluoedd.

Canfu'r astudiaeth fod cŵn anwes yn gallu gwneud y canlynol:

- cael effaith ddofn ar lesiant y teulu cyfan,
- gwella'r berthynas rhwng rhieni a phlant,
- lleihau lefelau straen rhieni,
- gwella ymddygiad plant,
- galluogi plant i gadw at drefn yn annibynnol,
- Rhoi mwy o ymdeimlad o gyfrifoldeb i'r plentyn.

7.80 Yn eu papur ymchwil '*What Factors Are Associated with Positive Effects of Dog Ownership in Families with Children with ASD?*' (2016)¹⁷, mae Sophie Susannah Hall, Hannah F Wright, a Daniel Simon Mills yn edrych ar fanteision cyflwyno plant awtistig i amgylchedd lle mae ci'n bresennol.

7.81 Felly, mae'n hanfodol bod unrhyw gi bach sy'n cael ei brynu am unrhyw un o'r rhesymau hyn yn cael ei ddysgu i gymdeithasu yn yr amgylchedd cywir. Bydd cŵn bach sy'n cael eu magu'n iawn yn ystod yr wythnosau cynnar yn llawer iawn fwy tebygol o dyfu i fod yn gŵn hyderus a digynnwrf sy'n fwy agored i ddysgu pethau newydd a byddant yn llai tebygol o ymateb yn ofnus neu'n ymosodol i bethau newydd - yn fyr, maent yn fwy tebygol o fod yn gŵn teulu da.

7.82 Mae bod yn berchennog cyfrifol ar gi yn cynnwys sicrhau eich bod yn mynd a'r ci am dro bob dydd. Fodd bynnag, mae llawer o fanteision i berchennog fel gwell ffitrwydd cardiofasgwlaidd, pwysedd gwaed is, cyhyrau ac esgyrn cryfach (drwy gerdded yn rheolaidd), a llai o straen. Felly, mae'n hanfodol bod y ci bach yn cymdeithasu'n briodol pan fydd yn ifanc. Drwy gymdeithasu, mae eich ci'n dysgu sut mae ymateb i'r byd o'i gwmpas mewn ffordd iach, heb ofn neu ymddygiad ymosodol diangen.

7.83 Ar 30 Medi 2019, darlledodd BBC Cymru Wales raglen o'r enw *BBC Investigates: Inside the UK's Puppy Farm Capital*. Roedd y rhaglen gan y BBC yn edrych yn bennaf ar ymddygiad bridwyr cŵn trwyddedig o

---

¹⁶ <https://www.autism.org.uk/advice-and-guidance/topics/strategies-and-interventions/strategies-and-interventions>

¹⁷ <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0149736>

dan Reoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014. Roedd gan y BBC bum enghraifft o fridwyr trwyddedig a oedd yn cadw cŵn mewn amodau cwbl annerbyniol er bod milfeddygon annibynnol wedi dweud hyn wrthynt.

- 7.84 Bydd cyflwyno gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon masnachol yn helpu i ailadeiladu enw da Cymru o ran bridio cŵn. Barn sy'n cael ei hategu mewn ymatebion a gafwyd drwy'r ymgynghoriad.
- 7.85 Gall gwahardd trydydd partïon masnachol rhag gwerthu cŵn a chathod bach effeithio ar lochesi ailgartrefu. Gyda llai o anifeiliaid ar gael gan ffynonellau eraill, gallai hyn annog pobl i brynu gan loches anifeiliaid yn lle. Dylai llochesi ailgartrefu hefyd weld gostyngiad yn nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu gadael oherwydd problemau iechyd neu oherwydd bod pobl wedi'u prynu'n fyrbwyll. Mae cŵn bach nad yw pobl eu heisiau'n cael eu rhoi i lochesi ar draws y DU yn rheolaidd. Mae hyn yn cynyddu'n sylweddol ar ôl y Nadolig ac mae cŵn/cathod sy'n cael eu bridio'n benodol ar gyfer y Nadolig yn cael eu gadael mewn llochesi. Mae gormod o gŵn a chathod bach yn cael eu cynhyrchu yn y DU yn ystod y flwyddyn.

8. Ymgynghori

- 8.1 Cynhaliwyd yr ymgynghoriad cyhoeddus cyntaf ar Wahardd Trydydd Partïon rhag Gwerthu Cŵn a Chathod Bach am ddeuddeg wythnos, rhwng 19 Chwefror 2019 ac 17 Mai 2019. Cyhoeddwyd yr ymgynghoriad ar wefan Llywodraeth Cymru, mewn cylchlythyrau ac ar sawl plattform cyfryngau cymdeithasol. Roedd yr ymgynghoriad yn edrych ar dystiolaeth ynghylch pryd y dylai'r llywodraeth ymweld â safleoedd sy'n bridio ar raddfa fawr a mynd i'r afael â phryderon am les anifeiliaid Cafwyd 458 o ymatebion i'r ymgynghoriad.
- 8.2 Aeth swyddogion i ddigwyddiad *Big Walkies* RSPCA Cymru ar 18 Mai 2019 ac i Sioe Arddwriaethol Frenhinol Cymru ym mis Gorffennaf 2019 i ymgysylltu â phlant a phobl ifanc ynghylch perchnogaeth gyfrifol a phrynu anifeiliaid anwes. Roedd y digwyddiadau hyn yn gyfle i'r swyddogion ddefnyddio holiadur i gasglu data gan blant a phobl ifanc. Nid oedd y cwestiynau wedi'u llunio'n benodol i gasglu barn am y gwaharddiad ond yn ôl yr wybodaeth a gafodd ei chasglu, mae diffyg addysg am gyflyrau a lles anifeiliaid sy'n cael eu gwerthu gan drydydd partïon masnachol.
- 8.3 Cyhoeddwyd yr ymgynghoriad cyhoeddus olaf a gynhaliwyd dros wyth wythnos am y drafft yn gwahardd trydydd partïon masnachol rhag gwerthu cŵn a chathod bach ar 22 Mehefin 2020. Gofynnwyd naw cwestiwn i'r ymatebwyr am y polisi cyffredinol, yr effeithiau economaidd, darpariaethau'r Rheoliadau a'r effeithiau ar y Gymraeg. Cafwyd 226 o ymatebion i'r ymgynghoriad. Derbyniwyd ymatebion gan

y cyhoedd, sefydliadau'r trydydd sector, Cymdeithas Milfeddygon Prydain a chyrrff gorfodi.

- 8.4 Ochr yn ochr â'r ymgynghoriad cyhoeddus llawn, gweithiodd Llywodraeth Cymru gyda Phlant yng Nghymru drwy ei gynllun Young Wales i gynnal ymgynghoriad gyda phlant a phobl ifanc yn gofyn iddynt am eu barn ar wahardd trydydd partiön rhag gwerthu cŵn a chathod bach.
- 8.5 Roedd yr ymgynghoriad yn canolbwyntio ar bedwar prif gwestiwn gyda'r nod o glywed llais ac argymhellion plant a phobl ifanc i lywio a chefnogi'r broses o ddatblygu'r ddeddfwriaeth newydd; sy'n rhan o'n hagenda cyfranogiad plant a phobl ifanc.
- 8.6 Yn ystod mis Gorffennaf ac Awst, cynhaliodd Young Wales ymgynghoriad ar-lein i geisio cael barn plant a phobl ifanc am wahardd trydydd partiön rhag gwerthu cŵn a chathod bach. Cafodd Young Wales 59 o ymatebion gan blant a phobl ifanc ledled Cymru, gydag oedrannau'n amrywio o dan 10 i 21 oed. Roedd 96% o'r ymatebwyr yn cytuno â gwaharddiad, roedd 2% yn anghytuno ac roedd 2% yn annsicr.
- 8.7 Cafodd yr ymatebion eu dadansoddi a chyhoeddwyd crynodeb ohonynt ar 5 Hydref 2020 <https://gov.wales/ban-commercial-third-party-sales-puppies-and-kittens-young-peoples-consultation>
- 8.8 Ar ôl adolygu a dadansoddi ymatebion yr ymgynghoriad yn llawn, ystyriodd Llywodraeth Cymru'r holl dystiolaeth a gasglwyd gan y cyhoedd a sefydliadau lles anifeiliaid a gwnaethant gadarnhau y byddai gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partiön masnachol yn cael ei gyflwyno cyn diwedd y Senedd.
- 8.9 Mae'r ymatebion i ymgynghoriadau Llywodraeth Cymru (yn 2019 a 2020) wedi dangos cefnogaeth eang i'r gwaharddiad. Cofnodwyd nifer fach o sylwadau negyddol o'n hymgyngghoriad terfynol eleni gan aelodau o'r cyhoedd yn bennaf. Roeddent yn teimlo fod y Ddeddf Anifeiliaid Anwes 1951 cyfredol yn ddigon cynhwysfawr i berchnogion siopau anifeiliaid anwes gadw anifeiliaid mewn amodau priodol. Fodd bynnag, mae'n werth nodi bod y cynnig i wahardd gwerthiannau trydydd parti ond yn cael ei ystyried fel un o'r camau sy'n angenrheidiol i wella lles cŵn a chathod ar safleoedd bridio yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru'n gweithio'n agos gydag Awdurdodau Lleol ac mae gwaith yn mynd rhagddo i fynd i'r afael â rhwystrau i orfodi; gwell hyfforddiant; gwell canllawiau; a gwell defnydd o adnoddau mewn awdurdodau lleol fel rhan o brosiect tair blynedd sy'n cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru.

9. Asesiad o'r Gystadleuaeth

9.1 Cynhaliwyd Asesiad o'r Gystadleuaeth i asesu effaith bosibl gwahardd gwerthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon masnachol yng Nghymru. Ni ddisgwylir i'r polisi hwn gael effaith niweidiol sylweddol ar gystadleuaeth yn y diwydiant bridio. Nid yw'r polisi'n gwahaniaethu rhwng bridwyr, mae'r un mor gymwys i bawb. Isod, mae canlyniadau prawf hidlo (sy'n cynnwys naw cwestiwn ✓ neu X) sy'n cefnogi'r casgliad hwn. Yna mae tystiolaeth i gefnogi'r atebion.

9.2 Tabl: Prawf hidlo ar gyfer cyflwyno gwaharddiad ar werthiant cŵn a chathod bach gan drydydd partïon masnachol yng Nghymru.

Prawf hidlo'r gystadleuaeth	
Cwestiwn	Ateb ✓ neu X
C1: Yn y farchnad/marchnadoedd y bydd y rheoliad newydd yn effeithio arnynt, a oes gan unrhyw gwmni gyfran o fwy na 10% o'r farchnad?	X
C2: Yn y farchnad/marchnadoedd y bydd y rheoliad newydd yn effeithio arnynt, a oes gan unrhyw gwmni gyfran o fwy nag 20% o'r farchnad?	X
C3: Yn y farchnad/marchnadoedd y bydd y rheoliad newydd yn effeithio arnynt, a oes gan y tri chwmni mwyaf gyda'i gilydd gyfran o leiaf 50% o'r farchnad?	X
C4: A fyddai costau'r rheoliad yn effeithio'n sylweddol fwy ar rai cwmnïau nag eraill?	X
C5: Ydy'r rheoliad yn debygol o effeithio ar strwythur y farchnad, gan newid nifer neu faint cwmnïau?	X
C6: A fyddai'r rheoliad yn arwain at gostau sefydlu uwch ar gyfer darpar gyflenwyr neu gyflenwyr newydd nad oes yn rhaid i gyflenwyr presennol eu talu?	X
C7: A fyddai'r rheoliad yn arwain at gostau rheolaidd uwch ar gyfer darpar gyflenwyr neu gyflenwyr newydd nad oes yn rhaid i gyflenwyr presennol eu talu?	X
C8: Ydy newid technolegol cyflym yn nodwedd amlwg yn y sector?	X
C9: A fyddai'r rheoliad yn cyfyngu ar allu cyflenwyr i ddewis pris, ansawdd, amrywiaeth neu leoliad eu cynnyrch?	X

9.3 Byddai cyfnod pontio er mwyn galluogi perchenogion siopau anifeiliaid anwes i ystyried gwahanol fodel gweithredol er mwyn lleddfu unrhyw effaith bosibl. Er nad yw'r ddeddfwriaeth arfaethedig yn caniatáu i drydydd partïon werthu cŵn bach a chathod bach o dan 6 mis oed nid dyma'r sefyllfa os ydych wedi bridio'r anifail ar y safle. Bydd siopau anifeiliaid anwes hefyd yn cael eu caniatáu i werthu cŵn a cathod dros 6 mis oed.

- 9.4 Bydd costau glynu wrth y gwaharddiad yn effeithio ar y 10 gwerthwr trydydd parti masnachol trwyddedig sy'n gwerthu cŵn a chathod bach ar hyn o bryd, ond ni fydd yn effeithio ar y rheini sydd ddim yn gwerthu cŵn a chathod bach ar hyn o bryd, nac ymgeiswyr newydd. Efallai y bydd cynnydd mewn costau i siopau anifeiliaid anwes sy'n dewis addasu eu model busnes i fridio cŵn a chathod bach, yn y tymor byr o leiaf, ond bydd y graddau y bydd hyn yn effeithio arnynt yn dibynnu ar nifer o ffactorau ac efallai byddant yn arbed costau wrth beidio â phrynu drwy werthwr trydydd parti.
- 9.5 Bydd cymhellion cydymffurfio â'r gwaharddiad yn gwrthbwysu'r cymhellion dros beidio â chydymffurfio. Byddai'r sawl sy'n gwerthu cŵn neu gathod bach os nad ef/hi yw perchennog y fam yn cyflawni trosedd. Mae person sy'n euog o drosedd o'r fath yn agored ar gollfarn ddiannod i ddirwy.
- 9.6 Dechreuodd Blue Cross ei ymchwil ym mis Chwefror 2016 a llunio'r adroddiad: [Unpicking the Knots](#). Mae'r adroddiad yn nodi bod prynu anifail anwes yn y DU fel loteri cod post ac mae lles miloedd o anifeiliaid anwes sy'n cael eu bridio a'u gwerthu mewn perygl. Mae'r adroddiad hefyd yn nodi bod awdurdodau lleol sy'n brin o adnoddau'n cael trafferth ymdopi â gorfodi safonau lles ar siopau anifeiliaid anwes a bridwyr cŵn ac mae'r farchnad masnachu anifeiliaid anwes ar-lein heb drwydded sy'n parhau i dyfu yn gwneud hyn yn gwbl ddiarwybod, gyda bridwyr yn gwneud miloedd o bunnoedd tra'n rhoi anifeiliaid anwes mewn perygl.
- 9.7 Gall gwahardd trydydd parti'n masnachol rhag gwerthu cŵn a chathod bach effeithio ar lochesi ailgartrefu. Gyda llai o anifeiliaid ar gael gan ffynonellau eraill, gallai hyn annog pobl i brynu gan loches anifeiliaid yn lle. Dylai llochesi ailgartrefu hefyd weld gostyngiad yn nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu gadael oherwydd problemau iechyd neu oherwydd bod pobl wedi'u prynu'n fyrbwyl. Mae cŵn bach nad yw pobl eu heisiau'n cael eu rhoi i lochesi ar draws y DU yn rheolaidd. Mae hyn yn cynyddu'n sylweddol ar ôl y Nadolig ac mae cŵn/cathod sy'n cael eu bridio'n benodol ar gyfer y Nadolig yn cael eu gadael mewn llochesi. Mae gormod o gŵn a chathod bach yn cael eu cynhyrchu yn y DU yn ystod y flwyddyn.
- 9.8 Roedd cyfiawnhad dros y gwaharddiad i gyflawni amcan y polisi yn amlwg o gefnogaeth ysgubol yr ymatebwyr i'r ymgynghoriad. Byddai pobl yn gallu prynu cŵn a chathod bach yn ddiogel os byddant yn hyderus eu bod wedi cael eu magu'n iawn yn ystod yr wythnosau cynnar a bydd y cŵn a'r cathod bach hynny'n llawer iawn fwy tebygol o dyfu i fod yn hyderus a digynnwrf ac yn fwy agored i ddysgu pethau newydd a byddant yn llai tebygol o ymateb yn ofnus neu'n ymosodol i bethau newydd. Yn fyr, maent yn fwy tebygol o fod yn gŵn teulu da.

10. Adolygu ar ôl gweithredu

10.1 Mae'n bwysig nodi bod y cynnig i wahardd gwerthiannau trydydd parti ond yn cael ei ystyried fel un o'r camau sy'n angenrheidiol i wella lles cŵn a chathod bach ar safleoedd bridio yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru'n gweithio'n agos gydag Awdurdodau Lleol ac mae gwaith yn mynd rhagddo i fynd i'r afael â rhwystrau i orfodi; gwell hyfforddiant; gwell canllawiau; a gwell defnydd o adnoddau mewn awdurdodau lleol fel rhan o brosiect tair blynedd sy'n cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru.

10.2 Byddai'n briodol ystyried adolygu'r ddeddfwriaeth ar ôl cwblhau Prosiect Gorfodi'r Awdurdod Lleol ar fridio cŵn. Bryd hynny, efallai y bydd yn briodol ystyried ymgorffori gweithgareddau trwyddedadwy eraill sy'n ymwneud ag anifeiliaid yn y Rheoliadau hyn. Byddai hyn yn rhoi'r cyfle i wneud y canlynol:

- Cysoni'r broses drwyddedu â Gweinyddiaethau eraill. Pwrpas hyn yw sicrhau nad oes unrhyw anghysondeb rhwng y Gweinyddiaethau lle bydd rhai bridwyr yn croesi'r ffin o bosibl i osgoi'r ddeddfwriaeth sy'n berthnasol i ranbarth.
- Darparu cyfleoedd yn y dyfodol i gynnwys sefydliadau lles anifeiliaid trwyddedig gan gynnwys, ymysg eraill, stablau ceffylau ac ysgolion marchogaeth.
- Darparu mecanwaith deddfwriaethol ar gyfer newidiadau i Reoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014 yn y dyfodol.